

MALY KLAMCA.

Komedyjka w jednym akcie.

Poświęcona

Karolkowi Appel.

O S O B Y:

Pan Minowski.

Leonek }
Marynia } *jego dzieci.*

Oleś, jego siostrzeniec.

Walerka }
Józia } *dzieci sąsiadów.*
Kazio }
Staś }

Pan Drygalski, nauczyciel tańców.

Dwóch służących pana Minowskiego ¹⁾.

*Rzecz dzieje się w mieście prowincjonalnem, w domu
pana Minowskiego.*

---

¹⁾ Chcąc przedstawić tę komedijkę z mniejszą liczbą osób, można ograniczyć ilość dzieci z sąsiedztwa i poprzestać na jednym służącym. W razie potrzeby, pana Drygalskiego można także na panią Drygalską zamienić.

Scena przedstawia duży salon, porządnie umeblowany, w głębi drzwi wchodowe i okna, dwoje drzwi bocznych; — przy stoliku Leonek rysuje, Marynia obok robótką zajęta.

SCENA I.

Leonek, Marynia.

Leonek (*wstając i składając przybory rysunkowe*).

Odłóż już i ty, Maryniu, swoją robotę, piąta dochodzi, lada chwila wszyscy zejdą się na lekcję tańców, potrzeba nam porozsuwać te krzesła i fotele.

Marynia.

Zaraz ci pomogę (*składa robótkę swoją do koszyka i pomaga bratu ustawić i porządkować, nie przerywając rozmowy*).

Leonek.

Czy pamiętasz dobrze owe *pas de fleurs*, które na przeszłej lekcji pan Drygalski nam pokazywał?

Marynia.

Pamiętam, ale nie zupełnie dobrze, ej! jakoś to pójdzie.

Leonek.

Jakbym ja chciał, żeby te lekcye mogły trwać zawsze... To tak przyjemnie zbierać się dwa razy w tygodniu, potańczyć, pośmiać się sobie i poskakać, a potem zjeść razem podwieczorek i wyjść na spacer w licznej i wesołej towarzystwie.

Marynia.

Zapewne, Leonku, i ja bym tego chciała... ale wiesz co, mnie ten Oleś zawsze zabawę psuje, zawsze musi coś wymyślić takiego, co drugiemu przykrość sprawia... Już nawet i obce dzieci to spostrzegają, a mnie tembardziej przykro, że to nasz braciszek...

Leonek.

To niedobry chłopiec! że też go nic oduczyć nie może!

Marynia.

Biedna ciocia zawsze niezdrowa, mało na niego uważa, a on i kontent z tego, że mu broić wolno. A do figlów ma spryt nie lada!

Leonek.

Żeby tak do nauki! (*patrząc w okno*). A! otóż i Staś... Jakże prędko biegnie!

Marynia.

Czy uważałeś, Leonku, jak Staś już doskonale mazurka tańczy?...
—————

SCENA II.

Ciż sami i Staś.

Staś (*wchodząc szybko*).

Dzień dobry, Maryniu!... Dzień dobry, Leonku?... Nikogo jeszcze niema?...
—————

Marynia.

Tylko co ich nie widać... wszak już piąta blisko.

Leonek.

Dobrze, żeś pierwszy przyszedł, porozmawiamy sobie.

Staś.

Nie mam czasu na gawędę, przyszedłem tylko, aby wam powiedzieć, że dziś na lekcji nie będę... i może zupełnie już do was przestanę chodzić...

Leonek i Marynia.

A toż dlaczego?

Staś.

Dlatego, że nie chcę się tu spotykać z tym nieznośnym Kaziem i właśnie tak śpieszyłem, aby go jeszcze nie zastać...

Leonek.

Cóż ci Kazio zrobił?

Marynia.

On taki dobry i grzeczny!

Staś.

I ja myślałem, że dobry, i bardzo go lubiłem, nawet pożyczyłem mu atlas zoologiczny, co mi go stryjasek na imieniny darował, i chciałem prosić rodziców, ażebyśmy się razem uczyć mogli... A on tymczasem udaje mego przyjaciela, a po za oczy najszkaradniejsze rzeczy wymyśla na mnie!...

Leonek.

Cóż takiego?

Staś.

Wyobraźcie sobie, powiedział, że jestem najgorszym uczniem pana Drygalskiego, że dotychczas mazurka nawet nauczyć się nie mogłem, i że niedawno w obec wszystkich dzieci klęczałem z oślemi uszami na głowie!...

Marynia.

A to okropne!

Leonek.

Czy być może, aby Kazio to mówił?

Staś.

Ale mówię wam, że tak jest!... Oleś sam na własne uszy słyszał, jak w ogrodzie opowiadał te plotki swoim kolegom!...

Marynia.

A!... Oleś to mówił!...

Leonek (*na stronie*).

Jak tu powiedzieć, że ciotecznemu bratu wierzyć nie można (*głośno*): wierz mi, Stasiu, Oleś musiał żartować tylko.

Staś.

Ale gdzie tam; dawał mi słowo honoru, że tak było!

Marynia (*z żywością*).

Ojciec mówi, że słowa honoru dzieci nigdy dawać nie powinny, gdyż nie rozumieją jeszcze znaczenia tego wyrazu.

Leonek (*zakłopotany*).

Bo to widzisz, mój Stasiu, ty nie znasz dobrze Olesia... a on ma taki brzydki zwyczaj... że lubi... ot tak... niby ze wszystkiego żartować... i często... nawet nieprawdę powie.

Staś.

Ja to uważałem, że czasem coś zmyśli... ale w tak ważnej sprawie!...

Marynia.

On taki nieuważny, roztrzepany... ani pomyśli, że jego gadanie może poróżnić dwóch przyjaciół!

Leonek.

O wilku mowa, a wilk tu.

SCENA III.

Ciż sami i Kazio.

Kazio (*wchodząc, wita się z Marynią i Leonkiem, następnie chce się przywitać ze Stasiem, ten odwraca się od niego nadąsany, Kazio z zaskiwieniem, patrząc na niego*):

Czemuż to, Stasiu, ze mną przywitać się nie chcesz?

Staś (*zwracając się do Leonka*).

Bądź zdrow!... przyjdź do nas jutro, pomówimy o tem jeszcze.

Marynia.

Czy doprawdy nie chcesz być na lekcji?... a cóż na to pan Drygałski powie?...

Staś.

Później mu się wytłómaczę.

Kazio.

Jabym bardzo chciał wiedzieć, co to wszystko znaczy?

Leonek (*do Stasia*).

Najlepiej byłoby, Stasiu, abyś powiedział Kazio-
wi, za co na niego się gniewasz, a obaczysz, że cała
rzecz się wyjaśni.

Kazio (*zaskiwiony*).

Staś na mnie się gniewa?... Stasiu, powiedzże
za co?... (*Staś milczy uporczywie*).

Marynia.

Otóż ja powiem!... Oleś mówił, żeś rozpowiadał
w ogrodzie, że Staś mazurka nauczyć się nie może
i że przy nas wszystkich klęczał z oślemi uszami na
głowie.

Kazio (*zdziwiony*).

Ja!... kiedy?... gdzie?

Staś (*z gniewem*).

I będziesz się jeszcze wypierał!... A w Niedzielę, nie mówiłeś tego w ogrodzie przed Ludwisem i Wiktorkiem?

Kazio.

Od dwóch tygodni nie widziałem ani Ludwisia, ani Wiktorka, a w Niedzielę w ogrodzie nie byłem, bo jeździłem z wujem na cały dzień za miasto.

Marynia (*uradowana*).

A co? widzisz, Stasiu!... mówiłam ci, że to nieprawda!

Staś (*niedowierzająco*).

Jednakże Oleś z palca tego nie wyssał...

Leonek (*smutnie kiwając głową*).

Na nieszczęście... on umie i to... No, ale teraz zgoda... Uściskajcie się, jak bracia... i Staś zostanie na lekcyi.

Kazio (*całując się ze Stasiem*).

I ty mogłeś mnie o kłamstwo posądzić!... o nie-szczerość?... przecież ja twoim przyjacielem jestem!

Staś.

Przebacz mi, Kaziu! nigdy już plotkom wierzyć nie będę... Ale poczekaj, Olesiu!...

SCENA IV.

Ciż sami i Walerka.

Walerka (*wbiegając bardzo prędko i pomieszana*).

Ach! czy wiecie, co za okropny wypadek!

Wszystkie dzieci.

Co takiego?

Walerka.

Biedna Józia spadła ze schodów i nóżkę sobie złamała.

Chłopczyki.

A to nieszczęście!

Marynia (*ze łzami w oczach*).

O mój Boże!... biedna Józia!

Walerka.

Mnie ten okropny wypadek tak bardzo zmartwił, że dziś o lekcyi tańców myśleć nie mogę. Zabiegłam tylko do was na chwilkę i zaraz lecę do Józi.

Marynia.

I ja z tobą!... Ktoby miał serce skakać, kiedy nasza biedna przyjaciółka tam tak strasznie cierpieć musi.

Kazio.

A może to tylko zwichnięcie?

Leonek.

Choćby nawet, zawsze przynajmniej kilka dni w łóżku przeleży.

Staś (*z westchnieniem*).

Któż teraz *tyrolkę* ze mną tańczyć będzie?

Marynia.

Ja jej zaniosę zaraz moją wielką lalkę, może to ją zabawi, zawsze tak lubi czesać i układać jej włosy.

Kazio.

A ja jej dam nową książkę z obrazkami.

Walerka.

A ja zaniosę śliczną lamigłówkę, to ją dopiero ucieszy!

Leonek.

Ja jej dam kalejdoskop, co mi stryjaszek darował.

Staś.

A ja, to już, doprawdy, nie wiem, co mógłbym jej dać; żadnej całej zabawki nie mam, wszystkie popsułe... chyba bębenek? (*Dzieci się śmieją*).

Marynia.

Wszakże Józia nie chłopczyk, bębenek jej nie zabawi.

Walerka.

A choremu każdy hałas niemiły.

SCENA V.

Ciż sami i Józia.

(*Na widok wchodzącej Józki wszystkie dzieci zostają przez chwilę, jakby w osłupieniu, potem wołają razem*):

Józia!... Józia!

Józia.

A czegoż wy tak krzyczycie strasznie?

Pół tuzina komedylek.

Dzieci (*jak przedtem*).

Józia!... Józia zdrowa!

Józia.

A to zabawny sposób witania kogoś!... Co wam się stało?

Leonek.

Więc nie spadłaś ze schodów?

Marynia.

Nie leżysz w łóżku?

Walerka.

Nie złamałaś sobie nóżki?

Staś.

Będiesz tańczyć tyrolkę?

Kazio.

Nic nie zwichnęłaś sobie?...

(Wszystkie te pytania szybko, prawie jednocześnie są zadawane).

Józia.

Ależ powoli, na miłość Boską!... ja nic nie rozumiem, czego wy chcecie odemnie!

Kazio.

Dzięki Bogu, że cię pośród nas zdrową widzimy!

Józia.

Ależ wytłómaczcie mi, co to wszystko znaczy?... No, zacznijmy od początku. Któż to spadł ze schodów?

Leonek.

A przecież ty.

Józia.

Ja?... bardzo ci dziękuję!... czy to ja po schodach chodzić nie umiem?... alboż ja taka niezgrabna?... Więc to ja miałam nogę złamać?... i w łóżku leżeć?... dziękuję wam bardzo za te dobre życzenia!... i tyrolki nie miałabym tańczyć?... bodaj czy nie najwięcej żałowałabym tyrolki. Ale nic z tego!... oto mnie macie jak najzdrowszą i więcej niż kiedy gotową do figlów i do tańców... I patrzcie, czy może pan Drygałski wymagać lepszej piruety?... *(To mówiąc, okręca się na palcach).*

Wszystkie dzieci.

Brawo, Józiu!... brawo! brawo!... Chwałaż Bogu, że ona zdrowa!... *(mówiąc to, biorą się za ręce i kręcą się wokół Józii).*

Józia *(rozrywa koło i rzuca się na fotel).*

Uf! zmęczyłam się!... Jednak ciekawa jestem, kto tę bajkę wymyślił?

Marynia.

Walerka przybiegła do nas z tą wiadomością.

Walerka (*żywo*).

Nie sądzisz jednak, żebym ją wymyśliła.

Marynia.

Wcale nie przypuszczam tego, wiem, że tybyś nic podobnego nie wymyśliła, a musiałaś powtórzyć tylko rzecz przez kogoś opowiedzianą.

Walerka.

Mówiła to nasza służąca, której opowiadał Oleś. wracający z pensyi, że sam na własne oczy widział.

Leonek i Marynia (*na stronie*).

Znów Oleś!

Wszystkie dzieci.

Oleś!... Oleś.

Józia.

Muszę mu jednak zrobić wymówkę, że mnie chciał do łóżka zapakować!

Walerka.

A nas tak potrwożyć. Mama już musi być u was. bo zaraz iść miała do twojej mamy, i ja z Marynią wybierałyśmy się ciebie odwiedzić, kiedyś nadeszła.

Marynia.

I żebyś się nie nudziła, każde z nas miało ci za-nieść jakąś zabawkę, nawet Staś bębenek chciał ci darować.

Józia (*śmiejąc się*).

Dziękuję wam, dziękuję!... i jakkolwiek miłoby mi były wasze dary, wolę jednak być tu z wami, niż w łóżku, choćby zabawkami otoczona. Bębenka wszak-że nie odrzucam wcale; poprosimy pana Drygalskiego, aby nam wymyślił jaki afrykański taniec z bębenkiem i we dwoje ze Stasiem bębnić będziemy.

Staś.

Dobrze!... Ale wprzódry temu Olesiowi uszu natrzeć trzeba!

SCENA VI.

Ciż sami i Oleś.

Oleś (*wchodzi prędko, gestykulując, szybko ściska panienki za ręce, a z chłopczykami się całuje*).

Dzień dobry! dzień dobry!... przychodzę wam powiedzieć...

Staś.

Co?... jakieś nowe kłamstwo?

Oleś (*z groźną miną*).

Co?...

Kazio (*szcicha do Stasia*):

Daj pokój, niech mówi, potem my swoje mu powiemy.

Oleś (*poważnie*).

Otóż przychodzę w imieniu pana Drygalskiego powiedzieć wam, że dziś lekcji nie będzie.

Wszystkie dzieci.

A to dlaczego?

Oleś (*jak przedtem*).

Dla przyczyn mnie i jemu tylko znanych.

Walerka.

O, to już pewno nieprawda!

Oleś.

Jakto nieprawda!... Alboż to ja kłamię kiedy?

Marynia (*półgłosem z westchnieniem*).

Ach, tak, na nieszczęście!

Leonek.

Ot, lepiej powiedz wyraźnie, dlaczego pan Drygalski nie przyjdzie.

Oleś.

Kiedy mi nie wierzycie... to wolę milczeć...

Stas.

Dwa razy nas oszukałeś, trzeci raz już ci się nie uda.

Józia.

Ja ci szczególnie wdzięczną jestem za rozgłoszenie, żeś nogę złamała.

Kazio.

A ja, żeś chciał pokłócić mnie ze Stasiem.

Oleś (*śmiejąc się*).

Cha! cha! cha!... otoście się dali złapać!... Ale cóż w tem złego?... żartowałem sobie i nic więcej...

Kazio.

Takie żarty są bardzo przykre i nieprzyzwoite. Wszystkich zmartwiłeś wiadomością o wypadku Józi, a mnie o mało na zawsze nie poróżniłeś ze Stasiem. Ale na szczęście, Marynia i Leonek zapewnili, że tobie wierzyć nie można.

Oleś.

Mało mnie to obchodzi, co oni mówią o mnie, a to wiem tylko, że wy darmo tu czekacie, bo pan Drygalski dziś nie przyjdzie. Ja to wam powiadam!

Walerka (*zicha do Maryni*):

Może on teraz prawdę mówi, jak myślisz, Maryniu?

Marynia.

Kto go tam wie, ja za nic nie ręczę!

Józia.

Jabym chciała, żeby dziś lekcji nie było; mam tak pilną w domu robotę...

Staś.

I mnie bardzo trudne wypracowanie czeka.

Kazio.

Szkoda jednakże lekcji.

Wszystkie dzieci.

Szkoda! szkoda!

Leonek.

Wprawdzie już piąta wybiła... ale pan Drygałski mógł się spóźnić tylko.

Oleś.

Ale kiedy wam mówię, że nie przyjdzie, daję wam na to słowo honoru. Możemy się rozejść.

Marynia.

Jak to brzydko, Olesiu, że ty zawsze dajesz słowo honoru, nie rozumiejąc go i nie dotrzymując.

Staś.

Czyż nie zaręczałeś słowem honoru, że Kazio źle o mnie mówił?

Oleś.

Ale mówiłem ci to na ulicy, nieprawdaż?

Staś.

No i cóż z tego?

Oleś (*z komiczną powagą*).

A więc widzisz sam, że to było słowo honoru na wiatr dane. (*Wszystkie dzieci się śmieją*).

Marynia.

Ej, Olesiu!... wykrętami prawdy nie zastąpisz.

Józia.

Jeżeli lekcji niema być, to chodźmy...

Kazio.

A chodźmy, cóż robić?

Marynia.

Szkoda!... cieszyliśmy się nadzieją, że resztę dnia spędzimy razem...

(Dzieci wychodzą, prócz Olesia, Marynia i Leonek przeprowadzają je).

SCENA VII.

Oleś (sam).

Oleś (rzucając się na krzesło).

Cha! cha! cha!... otom z nich zażartowa!... będą musieli powracać... Stary Drygalski kazał mi powiedzieć, że o pół godziny się spóźni... a ja powiedziałem, że wcale nie przyjdzie... A cóż w tem złego?... czy to mało się rzeczy zapomina, to i prawdę można zapomnieć... Cha!... cha! cha!... jakież zabawne będą mieli miny, powracając!... a Drygalski, jaki będzie zły!... Oto mi się udało!... Ta Marynia nieznośna!... zawsze występuje z tą swoją prawdą!... Kiedy to daleko zabawniej mówić nieprawdę... Przed wujem tylko potrzeba będzie jakoś się wykreścić... Powiem, że nie dosłyszał, co Drygalski mówił... cóż dziwnego?... na ulicy, pośród turkotu i hałasu... *(wstaje i chodzi po pokoju)*. Tylko Kazio ze Stasiem prędko się pogodzili... Trzeba wymyślić coś nowego... ale lepsze go tym razem... *(myśli)*. Coby to?... na przykład... *(raptem klaszcze w ręce)*. O tak!... to będzie wybornie!...

doskonale!... Tylko muszę się wymknąć przez ogród, żeby się z Drygalskim nie spotkać...

(Wybiega).

SCENA VIII.

Pan Minowski (sam).

P. Minowski *(wchodząc bocznymi drzwiami).*

Zdawało mi się, że słyszał głosy zebranych na lekcję dzieci... a tu nikogo niema...

(Wchodzi drzwiami środkowymi Leonek i Marynia).

SCENA IX.

P. Minowski, Leonek i Marynia.

P. Minowski.

Gdzież wasi mali towarzysze? zdawało mi się, że już się zeszli na lekcję?

Leonek.

Byli wszyscy, proszę ojca, ale się rozeszli, bo pan Drygalski kazał nam powiedzieć przez Olesia, że dziś na lekcję przyjść nie może.

Marynia.

Wiesz, Leonku, ja się bardzo boję, żeby to nie był nowy figiel Olesia; tak trudno wierzyć temu, co on mówi.

P. Minowski.

Czy znów wrócił do dawnego obrzydliwego nałogu kłamstwa?

Leonek.

I jak jeszcze, mój ojciec. Dziś poprzestraszał nas wszystkich, mówiąc, że Józia nóżkę złamała, tak, że matka Walerki zaraz pobiegła ją odwiedzić; i Stasia o mało nie poróżnił z Kaziem, narobiwszy plotek.

P. Minowski.

Tem gorszą jest wada u Olesia, że zawsze ma na celu cudzą przykrość. Moja biedna siostra za słabą jest dla niego, ażeby mogła go oduczyć, ale ja się wezmę do tego i obojgu wyświadczę znakomitą przysługę.

Leonek (*patrząc przez okno*).

Maryniu! Maryniu!... patrz! pan Drygalski idzie, a za nim i wszystkie dzieci wracają!

Marynia.

A co!... nie mówiłam? nowe kłamstwo Olesia!

P. Minowski.

Czas już dać mu dobrą nauczkę! Jak tylko przyjdzie, dajcie mi znać. Muszę na seryo z nim pomówić.

(*Wychodzi środkowemi drzwiami*).

SCENA X.

Pan Drygalski i wszystkie dzieci, prócz Olesia.

P. Drygalski (*małego wzrostu, trochę otyły, łysy, łagodnego i wesołego wyrazu twarzy;—niesie małe skrzypce pod pachą*).

Cha! cha! cha! Więc to ten urwis Oleś powiedział wam, że ja nie przyjdę?... No, to szczęście, że was spotkał, inaczej, nimby moje robaczki się zebrały, nadeszłyby godzina lekcyi w innym domu... A to lotrzyk!...

Staś i Kazio.

Niepocziwy Oleś, takeśmy się pomęczyli!... Niech pan pozwoli odpocząć trochę.

P. Drygalski.

Można, ale niedługo; młode nogi nie powinny czuć zmęczenia.

Walerka (*do Józi*):

Trzeba koniecznie wymyślić jakąś karę na tego Olesia.

P. Drygalski.

Ja mu karę naznaczę: będzie musiał dwa razy solo kozaka przetańczyć i pięćdziesiąt *entrechats* palic... A teraz, robaczki moje, do szeregu!... do szeregu!... Pięknie w rząd mi stanąć... Ot tak!... dobrze!

Pozycya pierwsza! (*Dzieci stają podczas tych słów na linii i spełniają rozkazy i ewolucye, które pan Drygalski sam wprzód przed niemi wykonywa*). Ot tak!... patrzcie na mnie... Druga pozycya!... Stasiu!... nie przechylaj się!... Trzecia!... Ukłony!... Panno Walerko, nie można tak, jakby odniechcenia!... A panna Józia, jakby świeczkę umaczała!... Proszę powtórzyć *da capo!* *da capo!*... Chłopcy bardzo dobrze! Czwarta pozycya!... Ślicznie!... bravo!... Piąta!... (*chwytą się oburącz za głowę*). Aj, gwałtu!... co się dzieje!... okropność!... ani jedna noga nie wykręciła się jak należy!... (*Dzieci śmieją się zlekka*). Niema się czego śmiać!... ale powtórzyć!... powtórzyć!... (*dzieci powtarzają*). No!... chwala Bogu! już dobrze!... A teraz piruety... raz, dwa, trzy!... (*Wszystkie dzieci robią piruety*). Bravo, panno Józiu!... ślicznie!...

Józia.

Oleś chciał, żebym taką piruetę ze schodów zrobiła.

P. Drygalski.

No, a teraz *pas de fleurs*. Panno Maryniu, proszę zaczynać.

Marynia (*występując naprzód, mówi półgłosem do obok stojącej Walerki*):

Aj! źle będzie, zdaje mi się, że nie pamiętam dobrze.

SCENA XI.

Ciż sami i Oleś.

Oleś (*wbiega z miną przerażoną, włosy w nieładzie, rękaw od surducika podarty, na ręku znaki krwi, pada na krzesło, ciężko sapiąc*).

Uf!... ginę!... umieram!...

Dzieci (*przestraszone zbiegają się wokół niego*).

Co to jest?... co tobie?... co się stało?...

Marynia.

Skąd ta krew na ręku?... Skaleczyłeś się może?... Daj rękę, to ci obwiążę...

Oleś (*odtrącając wszystkich*).

Ach! nie dotykajcie mnie!... nie zbliżajcie się do mnie!...

Wszystkie dzieci.

Co jemu się stało?

P. Drygalski.

Ot!... urwis trafił na urwisa i oberwał guza.

Józia.

Surducik twój podarty!... dlaczego jesteś taki przestraszony?

Oleś (*z wielkiem wysileniem*).

Nic mi nie jest... tańczcie dalej... i ja tańczyć będę. (*Próbuje wstać i zatacza się. Marynia go podtrzymuje*).

Marynia.

Jemu słabo!... wody! wody!

Kazio (*chwyci karafkę z wodą i podbiega z nią do Olesia*).

Maryniu! oto woda, czy łać na niego?

Oleś (*odpycha gwałtownie karafkę i cofa się aż w kąt, trzęsąc się*).

Brr!... nic!... nic mi nie trzeba!... Idźcie, idźcie sobie!... Brr!...

P. Drygalski.

No, mówże już, co ci się tam przytrafiło?

Oleś (*na wpół z płaczem*).

Spotkałem psa... psa wściekłego... i pokąsał mnie!...

Dzieci (*patrząc po sobie z przerażeniem*).

Pies wściekły!... ach!

P. Drygalski.

Ale skąd wiesz, że wściekły?

Oleś.

Mnóstwo ludzi z kijami biegło za nim i wołało: pies wściekły!... pies wściekły!... a on rzucił się na mnie, rozdarł surdut i ot, jak rękę mi skaleczył!... (*Wyciąga rękę, pokazując rozdarty rękaw i krew na ręku*).

Marynia.

Ale to trzeba coprędzej po doktora posłać!

Inne dzieci.

Po doktora! po doktora!

Oleś (*z wysileniem wielkiem*).

Nic on nie pomoże... Już czuję, jak jad się rozchodzi!... Ach! pali mnie!... pali!... Gryźć!... mi co dajcie! (*ostatnie słowa mówi z krzykiem*).

Dzieci (*przerażone odsuwają się coraz bardziej od niego*).

O Boże! co tu robić?... (*Drygalski wpatruje się w niego z niedowierzaniem*).

Leonek (*do Maryni na stronie*).

Maryniu! biegnij prędko do ojca i powiedz, co się stało.

(*Marynia wybiega*).

SCENA XII.

Ciż sami, oprócz Maryni.

P. Drygalski (*do siebie*):

Zdaje mi się, że to wszystko udanie, komedia... ale rozwiązanie zostawmy lepiej panu Minowskiemu.

Oleś (*przewraca oczy, rusza się niespokojnie, kręci się i szarpie na sobie ubranie*).

Zostawcie mnie!... zostawcie!... samego!... Ach!... ja coś gryźć muszę!... (*gryzie poręcz fotelu*). Mięsa!... mięsa!... (*rzuca się z krzykiem i biega po pokoju*).

Dzieci.

Ach!... ach... on wściekły!...

(*Uciekają przestraszone, pan Drygalski powoli odchodzi za niemi, oglądając się*).

SCENA XIII.

Oleś (sam).

Oleś (*po odejściu wszystkich, pokładając się w fotelu*).

Cha! cha! cha... Otom ich wywiódł w pole!... cobym nie wymyślił, wszystkiemu zaraz uwierzą... Cha! cha! cha!... Pewno zaraz tu przyślą służących... trzeba i tych nastraszyć... To szczęście, że o tej godzinie wuj zawsze na miasto wychodzi... bezpiecznie

mogę dokazywać... Drygalski coś nie bardzo uwierzył, ale mniejsza tam o niego!... powie: urwis, i na tem koniec. Otóż to później naśmieję się ze wszystkich!... I mamie opowiem całą historię, rozumie się, dodawszy jeszcze to i owo... Ale nie!... Mama takich figlów nie lubi... zawsze mówi, że źle bawić się kosztem drugich... A czemuż oni wierzą zaraz wszystkiemu... i łapać się dają?... To ich wina... tem gorzej dla nich!... Ale ktoś idzie (*przysłuchując się*), zapewne Antoni albo stara Barbara... toż ich nastraszę!...

(*Zaczyna znów rzucać się i skakać, wywracać stolki, szarpie na sobie odzienie, wydaje głuche, niezrozumiałe krzyki; drzwi się otwierają powoli i pan Minowski staje na progu*).

SCENA XIV.

Pan Minowski, Oleś.

Oleś (*na stronie*).

Wuj!... oto nie w porę!... cóż robić... grajmy dalej komedę... potem przeproszę... Mama mi pomoże i nic złego nie będzie... (*niby zmęczony i osłabiony pada na krzesło*).

P. Minowski (*stojąc we drzwiach, z wielkiem politowaniem patrzy na niego*).

Oleś.

Czego on mi się tak przypatruje, a nic nie mówi?

P. Minowski (*po chwili, jakby do siebie*):

Co za okropny wypadek!... biedny chłopiec!

Oleś (*uradowany na stronie*).

Brawo!... i on uwierzył!...

P. Minowski (*jak przedtem*).

Jak o tem donieść biednej matce?... nieszczęśliwa kobieta!...

Oleś (*na stronie*).

Co on mówi?

P. Minowski (*jak przedtem*).

Tu niepodobna go trzymać... biedny!... w szpitalu nędznie zakończy życie!

Oleś (*na stronie*).

Nie rozumiem, co to wszystko znaczy... ale zaczynam się bać czegoś...

P. Minowski (*jak przedtem*).!

Zdaje się, iż uspokoił się nieco... pierwszy paroksyzm mija, potrzeba korzystać z czasu, nim drugi nadejdzie... (*odwraca się, wołając*): Antoni!

Antoni (*odzywa się za drzwiami*).

Co pan każe?

P. Minowski.

Zobacz, czy nie przyszedł ze szpitala felczer, po którego posłałem.

Antoni.

Jest w przedpokoju, proszę pana.

P. Minowski.

Przyprowadź go tu i sam wracaj, będziesz nam potrzebny.

Oleś (*na stronie*).

Co to będzie?... Aj! doprawdy, coś nie dobrze!

SCENA XV.

Ciż sami, Antoni i felczer.

P. Minowski (*do wchodzącego felczera*):

Dziękuję panu, żeś prędko przyszedł... Wielkie nieszczęście się tu stało... Oto mój siostrzeniec, którego pies wściekły pokąsał przed godziną i już się na nim pokazały symptomata tej strasznej choroby...

Felczer.

Prawda, po oczach zaraz to poznać można... U nas, w szpitalu, zmarł wczoraj na wściekliznę jeden człowiek... wzrok miał zupełnie taki... a w pa-

roksyzmie rzucał się i darł na sobie odzienie... Musieliśmy go przykuć łańcuchem do ściany.

P. Minowski.

I jego trzeba będzie przenieść do szpitala; w domu tak niebezpiecznie chorego trzymać nie można... Powiedz mi pan, co tu robić na razie?

Felczer.

Dowiedziawszy się od służącego, którego pan przysłał, co się stało, wziąłem z sobą wszystko, co potrzeba... Najprzód trzeba ranę wypalić rozpalonym żelazem. (*Oleś przestraszony trzęsie się na krześle*). Ale nie wiem, czy ten biedny panicz wytrzyma, bo to ból okropny... potrzeba będzie go związać... (*Zbliża się do Olesia, chce go wziąć za rękę, ten się wyrywa i biegnie do pana Minowskiego*).

Oleś.

Ale wuju, wujaszku!... ja nie wściekły!

Felczer.

Niech pan nie zważa na to... jak paroksyzm przechodzi, to każdy tak mówi... I ten człowiek, co wczoraj umarł w szpitalu, zupełnie to samo mówił.

Oleś.

Ale ja tylko udawałem, ażeby ich postraszyć!

Felczer.

Niech pan każe przynieść żelazo, w kuchni włożyłem je w ogień, aby było gotowe, tam są i sznury także... Tu czasu tracić nie można.

P. Minowski (*smutnie*).

Wiem o tem... Antoni!... przynieś prędzej żelazo i sznury... potrzeba będzie do krzesła go przywiązać...

Oleś (*z płaczem*).

Ależ na miłość Boską, wujaszku! ja udawałem!... Mnie żaden pies nie ukąsił!... jak mamę kocham!

Felczer.

Niech pan nie słucha, jak paroksyzm mija, to każdemu się zdaje, że jest zdrow... że nawet i psa żadnego nie widział... ale prędko drugi paroksyzm jeszcze straszniejszy przychodzi... i tego biednego panicza zapewne trzeba będzie wziąć na łańcuch, jak tamtego, co umarł wczoraj...

Oleś (*padając na kolana przed panem Minowskim*).

Zmiłuj się, wujaszku!... on mnie zamęczy!... ja kłamałem!... jak mamę kocham, kłamałem!... to wszystko nieprawda!... niech inne dzieci powiedzą... niech pan Drygałski powie!... on ani na chwilę nie wierzył!... (*Pod koniec tej sceny we wszystkich drzwiach ukazują się główki dzieci, przysłuchujących się*).

P. Minowski.

Chodźcie tu wszyscy na świadków i opowiedzcie, jak było...

SCENA XVI.

Ciż sami, wszystkie dzieci i pan Drygalski.

P. Minowski.

Ty, Kaziu, jako najstarszy, odpowiadaj: co mówił Oleś, kiedy przybiegł?

Kazio.

Mówił, że go pies wściekły pokąsał.

Felczer.

A co?... widzi pan... a po przejściu paroksyzmu zapomina się o tem... ten biedny chory, co umarł wczoraj...

Oleś (przerywając).

Ach! jak ten człowiek mnie męczy!

P. Minowski (do Kazia).

Cóż dalej?

Kazio.

Surducik miał rozdarty i rękę skrwawioną...

Oleś (gwałtownie).

Nieprawda!... to mój stary surducik, dawno był rozdarty... umyślnie go wziąłem, a rękę powalałem sokiem, ażeby lepiej was oszukać!

Felczer.

Niech pan nie zważa... w tem prawdy niema.

Kazio.

Ciągle chciał coś gryźć, nawet gryzł poręcz u fotela.

Felczer.

A co?

Kazio.

Wodę od siebie odtrącał i aż w kąt uciekł przed nią.

Felczer.

To przekonywające!... niema co zwlekać... czemu ten Antoni żelaza nie przynosił...

Oleś (biegnie do stołu, chwytą karafkę z wodą i pije).

A co?... widzicie, że się wody nie boję!

P. Minowski (do felczera):

Co pan mówisz na to?... może chwilowe polepszenie tylko?

Felczer.

Ale chwilowe... chwilowe... czy to ja nie znam się na tem?... Niema co czasu tracić... Panicza związać, ranę wypalić... i zawieźć do szpitala.

Oleś (*padając na kolana przed panem Minowskim*).

Ach, zmiłuj się, wujaszku!

Marynia (*całuje ojca w rękę*).

Ojczulku! nie męcz go tak długo!

P. Minowski (*surowo*).

A on?... czy pomyślał, że jego figle, a szczególnie kłamstwa, męczą innych i nie jednego zmartwić mogą?... Dziś to już czwarte kłamstwo twoje, a każde komuś przykrość sprawiło!... Co teraz czynisz na żart, wejdzie w nałóg i staniesz się nieuczciwym człowiekiem... Kłamstwo jest wielką wadą i do wielu występków prowadzi... staje się powoli jakby drugą naturą i pogardę uczciwych ludzi ściąga... A pamiętaj przytem, że kto pod kim dołki kopie, sam w nie wpada... Chciałeś zabawić się ich kosztem i postraszyć, a sam nabawiłeś się strachu niemało i tylko co nie powędrowałeś do szpitala z tym oto felczerem; a jest to nie kto inny, tylko mój stangret, Józef, przezemnie nauczony, który lepiej rolę swą grał od ciebie. (*Wszystcy się śmieją, prócz Olesia*).

Oleś (*całując w rękę pana Minowskiego*):

Przebacz mi ten raz ostatni, kochany wujaszku, nigdy już, nigdy w życiu nie skłamię. (*Zwracając się*

do dzieci): I wy mi darujcie... już więcej takich nie-mądrych figlów wymyślać nie będę...

Kazio.

My się nie gniewamy, ale odzwyczaj się od kłamstwa, jeśli chcesz być przyjacielem naszym.

P. Drygalski.

No, dosyć tego!... wracajmy do lekcji, mamy tylko mały kwadransik czasu... Do szeregu, robaczki, do szeregu!... Ogólna pirueta... raz, dwa, trzy!...

(*Wszystkie dzieci, śmiejąc się, robią piruetę*).

(KURTYNA ZAPADA).